

Fietsreparatiecursus

Vanochtend wilden we gaan mountainbiken. Helaas bleek mijn achterwiel bij een kleine test nogal heen en weer te zwabberen. Het zat hem in de naaf. De naaf moest bijgesteld worden. Het deed me denken aan een fietsreparatiecursus die we ooit eens volgden. De cursus werd gegeven op de ‘doe-zelf-school’, wat hoopgevend klonk.

Om handigheid op te doen, hadden we voor die cursus al drie andere, korte cursussen gevolgd, maar die bestonden in de praktijk voornamelijk uit het kijken naar hoe een handige fietsenmaker een trapas demonteerde of een nieuwe rem installeerde. Aan het plafond hing dan een fiets (thuis zag ik me nog geen fiets in de woonkamer ophangen, om van ophangen onderweg nog maar te zwijgen – aan een boom?) en tijdens het werken, zei de cursusleider dan dingen als ‘zoals je ziet, monteer ik hier de klikdoos over de controlestift heen, zonder het koppelmoment uit het oog te verliezen,’ waarna de cursisten begripend knikten. Ik zocht op dat soort momenten altijd met hoog opgetrokken wenkbrauwen steun bij Aimée, en gelukkig vond ik in haar ogen altijd een zielsverwant, die het ook niet begreep.

Als je de handelingen van de docent thuis ging nadoen bleken deze ook altijd, en zonder uitzondering onuitvoerbaar. Kortom, mijn handigheid met fietsen, die toch al niet overdreven groot was, was niet merkbaar toegenomen door deze lessen.

Maar deze ‘basiscursus fietsreparaties’ was anders, grondiger, hij behelsde maar liefst zes zaterdagochtenden. Tijdens de eerste bijeenkomst bleek dat er zeven cursisten waren, Aimée was de enige vrouw. De docent legde de eerste ochtend het niet te onderschatten belang uit van goed gereedschap. Hij toonde een aantal gereedschappen en legde van elk ervan uit, waartoe het diende. Een van de cursisten heette Dirk: een man met beperkte verstandelijke vermogens, die praatte als het André van Duin typetje meneer Wijdbeens. Bij elk gereedschap dat omhoog werd gehouden riep Dirk vol trots van achter uit het lokaal: ‘die heb ik ook thuis.’

In het begin werd er wat meesmuilend gelachen, maar na het zeventiende gereedschap ging de mededeling van Dirk toch wat op de zenuwen werken. ‘Jij hebt wel erg veel gereedschap thuis,’ merkte de cursusleider snedig op. Hierna hield Dirk zijn mond. Misschien zocht Dirk gewoon naar erkenning voor het feit dat hij thuis een ijzerwinkel van ongebruikelijke omvang tot zijn beschikking had. Ach, je kon het ‘Dirrukje’ zoals hij al snel genoemd werd niet kwalijk nemen, want hij was een kind verpakt als volwassen man, en zou altijd kind blijven. Misschien had zijn begeleider van het tehuis waar hij woonde, hem naar deze cursus gestuurd om ook eens op zaterdagochtend van Dirk af te zijn.

De rest van de cursisten bestond uit een stille neger met een kapsel zoals Michael Jackson dat in de jaren ‘70 had

en een kleine Indonesische man die altijd argwanend keek en zich zenuwachtig gedroeg. Verder was er nog een enorme blanke en kale reus met de naam Henk, die opmerkelijk genoeg de eerste les gekleed ging in een rode pantalon en een beige lamswollen truitje. Dan was er nog een man genaamd Rinus die eveneens opviel door zijn formidabele omvang en tot slot had je Aimée en ik.

Nadat alle gereedschappen toegelicht waren, pakte de cursusleider een zeer oude en roestige mountainbike die, zo meldde hij, 'de komende weken als sleutelobject mocht worden gebruikt.' Alles mocht kortom stuk gemaakt worden aan die fiets. De Indonesische man merkte op dat dat zonde was van die fiets, omdat 'een kind wellicht nog plezier van die fiets kon hebben.'

'Hier heeft al een kind heel lang plezier van gehad, en op een gegeven moment is het ook gewoon een keer op,' reageerde de cursusleider geïrriteerd. De toon was gezet. Verongelijkt kijkend ging de Indonesische man weer zitten.

Vervolgens legde de leraar uit hoe je de speling uit een naaf van een wiel kon halen. De blikken der cursisten veranderden in grote fronsen, alleen Rinus scheen het te kunnen volgen. Het leek mij een nogal zwaar onderwerp voor les één.

Bij les twee verscheen de grote kale reus die Henk heette en die in de wandelgangen 'bolle Henk' werd genoemd, weer in een nette pantalon, geen rode dit keer maar een beige, en ook zijn lamswollen truitje had een andere pasteltint. Tijdens het koffiedrinken dat voorafging aan de les, vertrouwde hij me toe elk jaar door de bergen van Spanje en Frankrijk te fietsen. Ik kon me er weinig bij voorstellen. Henk bleef ook de tweede les alles van veilige afstand gadeslaan en raakte geen boutje of moertje aan. Misschien wilde hij niet dat zijn zorgvuldig gestreken pantalon een veeg opliep. We gingen verder met het afstellen van naven en ook het demonteren van trapassen kwam aan de orde. Rinus bleek dit alles al te beheersen en op mijn vraag waarom hij dan als cursist deelnam en niet als cursusleider, antwoordde hij dat er 'altijd wel wat viel bij te leren.' Hij bleek vooral te komen, om te leren hoe je een slag uit een wiel haalde. Dit werd ingegeven door het feit dat hij voortdurend slagen in zijn wiel opliep. Hij reed op een vouwfiets.

'Je bent gewoon domweg te zwaar voor die fiets,' sprak de docent.

In les drie leerden we dan eindelijk slagen uit wielen te halen, wat me best nuttig leek. Na het theoriegedeelte griste ik één van de vele wielen waaraan gesleuteld mocht worden uit een hoek van het lokaal. Er bleek geen slag in te zitten, maar die maakte ik er in, door aan spaken te gaan draaien en nogal onbeheerst aan het wiel te rukken terwijl het in een bankschroef geklemd stond.

‘Zeg, dat is het wiel van mijn fiets,’ merkte de Indo geïrriteerd op, terwijl ik verwoede pogingen deed het wiel om te buigen en in een acht te veranderen.

‘Sorry,’ antwoordde ik, ‘het wiel stond bij de wielen daar in de hoek, dus ik heb het gewoon gepakt.’

‘Ja, daar was het per ongeluk terecht gekomen,’ snauwde hij, ‘maar het is gewoon een wiel uit mijn fiets waarmee ik aan het eind van de cursus weer naar huis moet.’

De man was zijn fiets, een oude Peugeot, weer helemaal aan het oplappen. Mijn actie droeg niet direct bij aan de volledige renovatie van zijn vehikel, te meer daar de wielen zo ongeveer de enige onderdelen waren die nog functioneerden.

Les vier begon met het ‘stellen van het balhoofd’. Oftewel: fietsenklussen voor ver gevorderden wat mij betreft. Toen de leraar enige tijd bezig was met voordoen hoe je een stuur van een fiets demonteerde, merkte Michael Jackson, die al weken muisstil was geweest, ineens droogjes op: ‘Zeg, ik zou graag eens leren hoe je een band plakt.’

Het viel stil in het lokaaltje. Ineens werden we lichtjaren terug in de tijd geworpen en stonden we weer bij les nul van ‘fietsreparatie voor absolute fietsanalfabeten’.

‘Na het plakken van banden, zou ik graag leren hoe je het licht van een fiets repareert,’ sprak de donkere man verder. Na weken van zwijgen bleek ineens pijnlijk wat zijn niveau was, maar nog pijnlijker was misschien wel, dat de man eigenlijk niet zo heel ver op ons achter liep. Ok, hoe je een band plakte, wist ik wel, dat had ik al vaak genoeg gedaan, maar lamswollen Henk bijvoorbeeld zag ik het niet doen, en ook Dirk ging met zijn lekke banden vermoedelijk naar de fietsenmaker.

‘Nadat we klaar zijn met het balhoofd, ga ik jou uitleggen hoe je een band plakt,’ zei de docent monter.

Bij les vijf was de volgende taakverdeling te zien bij het 'demonteren van derailleurs en tandwielen': Aimée en ik haalden onze mountainbikes uit elkaar. Dirrukje en Lamswollen Henk keken geïnteresseerd toe. Rinus gaf ons de nodige tips terwijl de echte docent onze Indonesische vriend begeleidde bij de opbouw van zijn fiets. Michael Jackson zat moedeloos koffie te nippen op een stoel en hield zich geheel afzijdig.

Bij les zes moest ik constateren dat ik toch wel een aantal dingen geleerd had. Zo had ik mijn remmen vervangen, mijn derailleur gedemonteerd en weer succesvol gemonteerd, en was ik, en daar lag de essentie denk ik, niet meer zo bang voor mijn fiets. Ik kon tevreden terugkijken. De laatste les was het moment suprême voor de Indonesische man. Hij moest zijn gehele fiets nog in elkaar terugmonteren en iedereen zou hem daarbij helpen, met de docent op de achtergrond voor noodgevallen. Ik monteerde met succes zijn voorrem terug. Bolle Henk was deze laatste les nu eens niet gekleed alsof hij naar een trouwpartij ging, maar had een oude spijkerbroek aangetrokken en een vale trui die vies mocht worden. Toch vervulde hij zijn gebruikelijke rol van toeschouwer. Rinus ontfermde zich over de achterrem. Toen hij die bijna helemaal in elkaar had, ging Dirk, die er wat voor spek en bonen bij hing, ook aan de rem zitten, waardoor het ding opeens in tientallen minuscule onderdeeljes uit elkaar viel en daarna hulpeloos over de grond kletterde. Dirk trok zich onmiddellijk geschrokken terug en lachte verontschuldigend. Je kon het hem niet kwalijk nemen, net zomin als je een klein kind kunt kwalijk nemen dat het een beker knikkers omstoot. Enfin, de klok ging richting het middaguur, en daarmee zou onze laatste cursusochtend ten einde zijn. Wat maar niet wilde lukken, was het in elkaar krijgen van het stuur van de fiets. Het stuur was wel gemonteerd, maar als je het stuur naar rechts of links draaide, bewoog het voorwiel niet mee, iets dat als essentieel wordt beschouwd in fietsmakerskringen.

'De trappers moeten ook nog gemonteerd worden,' zei ik tegen de eigenaar van de fiets.

'Ja, dat moet ook nog ja, verdomme!' reageerde de man geïrriteerd, terwijl hij gehaast heen en weer liep tussen fiets en gereedschapskist. Het was inmiddels na twaalf.

'Een ander heeft het lokaal nodig jongens, nu opruimen!' sprak de docent. We gaven elkaar een hand en liepen het lokaal uit. De Indonesische man liep met zijn stuurloze fiets achter ons aan door de gang.

'Ik zou er niet mee gaan fietsen op deze manier,' zei Bolle Henk droogjes. Ook hij had dus wel degelijk wat opgestoken van de cursus. We liepen verder richting de uitgang, toen ik ineens een hoop gekletter hoorde. De fiets van de Indonesiër was half uit elkaar gevallen. Moedeloos staarde hij naar het wrak. Een voor één liepen de cursisten stil het gebouw uit. We hadden geen gereedschap meer en de docent was ergens in een kamertje verdwenen. We konden hem niet meer helpen.

Reageer!